

Sygn. akt II UK 69/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Herbert Szurgacz (przewodniczący)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku B. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 stycznia 2010 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 września 2008 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 23 września 2008 r. oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego –

Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 października 2007 r. Wyrokiem tym Sąd Okręgowy zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 czerwca 2007 r. i przyznał B. S. prawo do emerytury począwszy od 13 lipca 2007 r.

W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, z których wynika, że decyzją z dnia 25 czerwca 2004 r. dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w G. przyznał ubezpieczonej prawo do świadczenia przedemerytalnego. Przed nabyciem prawa do niego ubezpieczona, urodzona 13 lipca 1952 r., była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Szkole [...] w G. Ubezpieczona legitymuje się okresem 36 lat, 10 miesięcy i 11 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Podlegała ona ubezpieczeniom społecznym z tytułu pozostawania w stosunku pracy przez 27 lat i 17 dni. W okresie od 1 grudnia 2006 r. do 31 maja 2007 r. B. S. wykonywała pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z Teatrem [...]. W dniu 1 czerwca 2007 r. złożyła wniosek o emeryturę, nie będąc członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Dokonując oceny prawnej tych okoliczności faktycznych, Sąd Apelacyjny, za Sądem Okręgowym, uznał, że spełnione zostały przesłanki prawa do wcześniejszej emerytury określone przepisem art. 29 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 pkt 1 w związku z art. 46 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227). Mianowicie, ubezpieczona ma 55 lat, legitymuje się ponad 30-letnim okresem składkowym i nieskładkowym oraz ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, była pracownikiem. Sąd Apelacyjny podkreślił, że skoro B. S. prawo do świadczenia przedemerytalnego uzyskała z tytułu uprzedniego zatrudnienia na podstawie stosunku pracy, to nie można uznać, że pobierając to świadczenie utraciła status pracownika. Stwierdził, że biorąc pod uwagę cel i funkcję świadczenia przedemerytalnego jako zbliżonego do świadczenia z ubezpieczenia społecznego (tak: w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., II UKN 313/99, OSNAPiUS 2001 nr 10, poz. 358), należy uznać, że osoba pobierająca świadczenie przedemerytalne jest z tego tytułu ubezpieczonym będącym pracownikiem w rozumieniu art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, tak jak przyjął to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 sierpnia 2004 r., w sprawie III UK 77/04 (OSNP 2005 nr 6, poz. 86). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, także podleganie ubezpieczeniom z tytułu zawartej umowy zlecenia w okresie

pobierania świadczenia przedemerytalnego nie pozbawiło ubezpieczonej statusu osoby będącej ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, pracownikiem. Wykonywanie umowy zlecenia stanowiło odrębny tytuł ubezpieczenia, lecz nie wykluczało innego tytułu ubezpieczenia. Ponadto okres pobierania świadczenia przedemerytalnego jest okresem nieskładkowym w rozumieniu art. 7 pkt 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W istocie zatem B. S. w okresie od 1 grudnia 2006 r. do 31 maja 2007 r. miała dwa tytuły ubezpieczenia.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu skargi organ rentowy nie zgodził się ze stanowiskiem przedstawionym przez Sąd Apelacyjny. Podkreślił, że wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2004 r., w sprawie III UK 77/04, zapadł, po pierwsze, w innym stanie prawnym, a mianowicie na gruncie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 2004 r., a więc przed nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r., na podstawie ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264), po drugie, dotyczył odmiennego i wyjątkowego stanu faktycznego. Powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2007 r., II UK 44/07 (OSNP 2008 nr 21-22, poz. 323), w którym stwierdza się, że warunkiem nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS przez osobę niebędącą pracownikiem jest nieprzerwane korzystanie, do czasu osiągnięcia wymaganego wieku, z uzyskanego po ustaniu stosunku pracy prawa do renty lub świadczenia przedemerytalnego. Osoba, która utraciła prawo do tych świadczeń przed osiągnięciem tego wieku i nie została objęta ubezpieczeniem społecznym lub podjęła działalność rodzącą obowiązek ubezpieczenia z innego tytułu niż zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, nie może skorzystać z uprawnienia określonego w art. 29 tej. Skarżący wywodził, że ubezpieczona od 1 grudnia 2006 r. do 31 maja 2007 r. wykonywała pracę w ramach umowy zlecenia,

stanowiącej w myśl art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.) odrębny tytuł ubezpieczenia. Pobieranie świadczenia przedemerytalnego nie wyłączyło obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu ubezpieczenia. Zatem w powyższym okresie ubezpieczona podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia. Chociaż od 1 czerwca 2007 r. ubezpieczona nadal pobierała świadczenie emerytalne, to nawet przy przyjęciu, że ostatnim ubezpieczeniem przed złożeniem wniosku o emeryturę było ubezpieczenie pracownicze (traktując nieskładkowy okres pobierania świadczenia przedemerytalnego jako okres ubezpieczenia pracowniczego), ubezpieczona nie spełnia dalszych warunków prawa do emerytury na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepis ust. 2 pkt 2 tego przepisu wymaga, aby ubezpieczeni w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym pozostawali w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy, chyba że w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę są uprawnieni do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwione podstawy. W istocie przepis art. 29 ust. 2 pkt 1 o emeryturach i rentach z FUS, w aktualnym brzmieniu, budził wątpliwości interpretacyjne, prowadzące do rozbieżności w orzecznictwie sądów. Kwestia wykładni powyższego przepisu poddana została rozstrzygnięciu powiększonego składu Sądu Najwyższego, który w dniu 17 grudnia 2009 r., w sprawie I UZP 7/09, podjął uchwałę, stwierdzając, że ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy po rozwiązaniu stosunku pracy do czasu złożenia wniosku o wcześniejszą emeryturę otrzymywali świadczenie przedemerytalne i w okresie jego pobierania zawarli umowę zlecenia, z tytułu której podlegali ubezpieczeniom społecznym, nie mogą być uznani za ubezpieczonych, którzy ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, byli pracownikami w rozumieniu art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. W uzasadnieniu tej uchwały wywiedziono, że warunek określony w art. 29 ust. 2 pkt

1 ustawy emerytalnej spełnia tylko ten ubezpieczony, który ostatnio przed złożeniem wniosku podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w charakterze pracownika, przez co należy rozumieć również pobieranie zasiłku dla bezrobotnych przed nabyciem prawa do świadczenia przedemerytalnego. Pobieranie świadczenia przedemerytalnego nie ma zatem znaczenia z punktu widzenia przesłanek uprawniających do wcześniejszej emerytury, albowiem nie stanowi tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym. Osoba pobierająca świadczenie przedemerytalne i niepodlegająca w tym okresie żadnej aktywności zawodowej spełnia warunek z art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej nie dlatego, że w tym okresie ma status ubezpieczonego będącego pracownikiem, ale dlatego, iż przed nabyciem prawa do świadczenia przedemerytalnego podlegała ubezpieczeniom społecznym w związku z posiadaniem statusu pracownika w przedstawionym powyżej rozumieniu, wobec czego taki był jej ostatni tytuł do ubezpieczeń społecznych. Po okresie zatrudnienia podjętego w okresie pobierania świadczenia przedemerytalnego na innej podstawie niż stosunek pracy, w tym na podstawie umowy cywilnoprawnej, nie ma zatem możliwości powrotu do statusu ubezpieczonego będącego pracownikiem, bowiem pobieranie świadczenia przedemerytalnego takiego statusu nie zapewnia. Nie budzi natomiast wątpliwości, iż zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej (również w okresie pobierania świadczenia przedemerytalnego) jest odrębnym od pracowniczego tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej). Tym samym, niezależnie od tego, na jaki okres została zawarta umowa cywilnoprawna i na jak długo przed złożeniem wniosku o emeryturę zatrudnienie na jej podstawie ustało, nie ma możliwości stwierdzenia, iż ostatnio przed złożeniem wniosku taka osoba posiadała status ubezpieczonego będącego pracownikiem, skoro niewątpliwie w okresie poprzedzającym wystąpienie o emeryturę ostatnim tytułem do ubezpieczenia było wykonywanie pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej. W podsumowaniu Sąd Najwyższy w składzie powiększonym uznał, że przesłanka z art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej jest spełniona tylko wówczas, gdy pomiędzy ustaniem ostatniego stosunku pracy a złożeniem wniosku o emeryturę nie wystąpił żaden okres podlegania innemu tytułowi ubezpieczenia niż pracownicze (rozumianego również jako pobieranie zasiłku dla bezrobotnych przed

nabyciem prawa do świadczenia przedemerytalnego), w czym mieści się pobieranie nieobjętego przymusem ubezpieczeń społecznych świadczenia przedemerytalnego. Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie podziela powyższą argumentację.

Z tych względów, na mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto po myśli art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.